

Vartteja vapaa-ajasta - webinaari

**KUNTA
LIITTO**

21.3.2025

Vartteja vapaa-ajasta – mistä puhutaan?

- Vartteja vapaa-ajasta on Kuntaliiton webinaarisarja, jossa käsitellään vapaa-aikaan ja hyvinvointiin liittyviä kuntia koskevia teemoja, kuten:
- liikuntapalvelut
- nuorisopalvelut
- kulttuuripalvelut
- kirjastopalvelut ja
- hyvinvointiasiat laaja-alaisesti, erit. kuntien hyte-työ
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Kenelle?

- Webinaarit on suunnattu kuntien ja kuntataustaisten organisaatioiden viranhaltioille, asiantuntijoille ja luottamushenkilöille
- Mukaan voi tulla myös kaikki teemoista kiinnostuneet
- Tilaisuuksiin tulee ilmoittautua etukäteen. Ilmoittautuneet saavat myöhemmin tapaamisen aineiston sähköpostitse.
- Tilaisuuksia ei tallenneta

Tänään aiheena: Ajankohtaista nuorisotyöstä, liikuntapalveluista ja hyvinvoinnin edistämisestä ja Kultti-hankkeesta

- Avaus, perusfaktaa uudesta tapahtumakonseptista
Maria Salenius
- Vapaa-ajanpalvelukokonaisuuden esittelyt - mitä on pinnalla nyt?
Elsa Mantere, Johanna Selkee, Sami Niemi
- Muuta ajankohtaista
- Kuntien kulttuuritilastot Kultti
Tiina Pohjanen
- Lyhyet loppusanat

Kiitos. Tack

Maria Salenius

Hyvinvointiasioiden johtaja

Hyvinvointi ja sivistys, hyvinvointipoliittinen tiimi

Kuntaliitto

Etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

p.050-561 0466

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

Nuorisotyö kunnissa

Elsa Mantere, liikunnan ja nuorisoasioiden erityisasiantuntija

Kunnan nuorisotyötä ohjaa nuorisolaki 1285/2016 (ja osallisuudesta myös kuntalaki)

- Nuorisotyö ja –politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin
- Kunnan tulee luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja –toiminnalle
 - Nuorille suunnatut palvelut
 - Nuorille suunnatut tilat
 - Nuorten kansalaistoiminnan tukeminen

= yhdessä eri toimijoiden kanssa tehden

- Kunnan tehtävänä myös nuorten osallistumisen, vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen mahdollistaminen = nuorisovaltuusto (Kuntalaki 26§)

Nuorisotyön toimintamuotoja ja -ympäristöjä

**Avoin nuorisotyö
nuorisotilalla**

Leiritoiminta

**Nuorten
työpajatoiminta (13§)**

**Jalkautuva
nuorisotyö**

**Digitaalinen
nuorisotyö**

**Etsivä
nuorisotyö (10§)**

**Harrastamisen
Suomen malli (12§)**

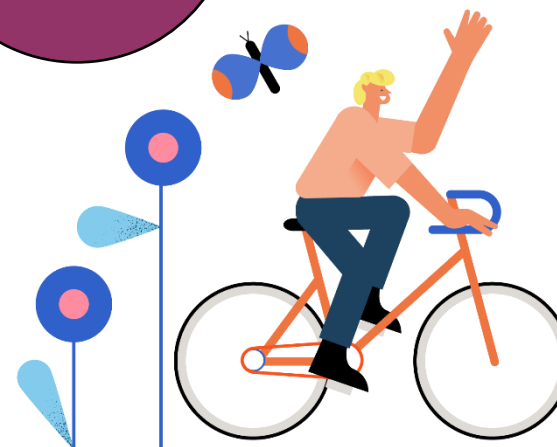
**Koulu- ja oppilaitos-
nuorisotyö**

**Kansainvälinen
nuorisotyö**

**Kulttuurinen
nuorisotyö**

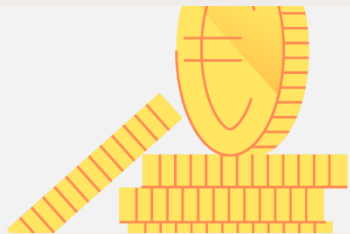
**Erityis-
nuorisotyö**

**Ohjaamot
(16§*)**

Nuorisotyön rahoitus kunnassa 2023

Valtion-
osuusperuste
15 €/alle 29v.
asukas

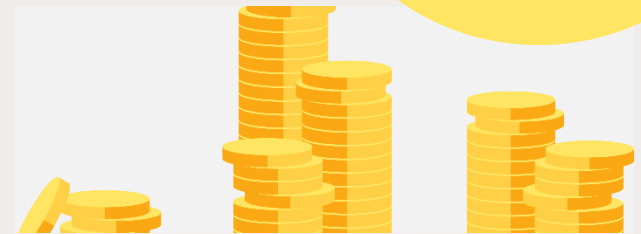
Kunta käytti
nuorisotoimeen
(verotuloja) v. 2023

133€ / nuori
(=229M€)

Kunta käytti
kokonaisuudessaan
nuorisotoimeen v. 2023

162€ / nuori
(=278M€)

Valtionosuutta kunnat
saivat v. 2023

7,7 M€

Avustuksia kunnat
saivat v. 2023

39 M€

1,35% koko
kunnan
taloudesta

Ajankohtaista nuorisotyössä

- Kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävä nuorisotyö
- Kansainvälinen nuorisotyö
- Nuorisotyön resurssit
- Nuorisotyön rooli uudessa hyvinvointi- ja sivistyskunnassa
- Valtion rahoitusleikkaukset
- Kunnallisen nuorisotyön kehittäminen (VANUPO)
- Osaamiskeskus Altius
 - Osaamiskeskuksen tehtävänä on koota kuntien nuorisotyön toteutumista koskeva tilannekuva ja tehdä ehdotus nuorisotyön tiedonkeruun sisällöistä, rakenteista ja jatkuvuudesta

Ysipykälä–hanke pähkinänkuoressa

- Tavoite: Hankkeella vahvistetaan nuorisolain 9§ssä säädettyjen kuntien monialaisten ohjaus- ja palveluverkostojen toimintaa ja varmistetaan niiden tehtävien toteutumista muuttuvissa yhteiskunnallisissa rakenteissa.
- Kohdennettua kummikuntatyöskentelyä valittujen kuntien kanssa. Kummikuntatoiminta kohdistuu erityisesti pieniin kuntiin, kehyskuntiin ja kaksikielisiin kuntiin. Kummikuntia 17 kappaletta valtakunnan laajuisesti.
- Hankkeessa tuotettujen käytäntöjen avulla kunnat voivat vahvistaa ohjaus- ja palveluverkostojensa suunnittelua, toteutusta ja arviointia.
- Hankkeessa on myös kaikille verkostoille suunnattuja toimintoja: podcast, toimintakortit, koulutukset, monialaiset seminaarit ja erilaiset puheenvuorot.

Hankeaika 1.5.2023–30.6.2025

Rahoitus opetus- ja kulttuuriministeriöstä

A

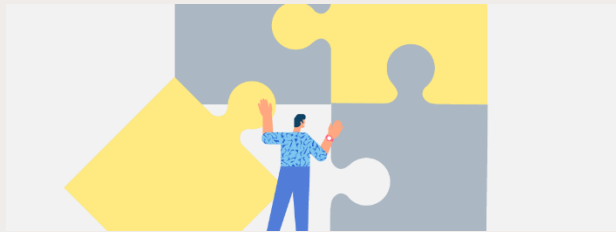
12

- NOP-peruskoulutuksen tallenne katsottavissa hankkeen verkkosivulla: [Ysipykälä - nuorisolain mukaisen monialaisen yhteistyön kehittäminen kunnissa | Kuntaliitto.fi](#)
- Toimintakortteja julkaistu verkoston tehtäviin, kokoonpanoon ja verkostojen moninaisuuteen liittyen
 - tulossa toimintakortit verkostotyöskentelyyn sitoutumisesta, verkoston johtamisesta, verkostotyöskentelyn käytännöistä, verkoston tiedonkulusta sekä verkoston viestinnästä ja arvioinnista
- Ohjelmaosuus Nuori-päivillä 1.4. klo 16.30-17.30 ”Nuorisolain ysipykälä nuorten hyvinvointityön edistäjänä”
- Monialaiset seminaarit: Kymenlaakso 23.4., Pohjois-Savo 22.5. ja Keski-Suomi 27.5.
- Kummikuntien yhteinen tapaaminen 24.3.

Kuntapäättäjälle pohdittavaksi

**Miten nuorisotyö
tunnistetaan osana
kunnan
hyvinvointityötä?**

**Miten varmistetaan
nuorisotyön
suunnitelmallisuus ja
tavoitteellisuus?**

**Miten turvataan
nuorisotyöntekijöiden
osaaminen ja osaavien
työntekijöiden
saatavuus?**

**Nuorisobarometrin
mukaan, nuorten
tulevaisuususkko on
heikoimmillaan sen
30 vuotisen
historian aikana.
Tämän äärelle
meidän tulee
pysähtyä**

Liikuntatoimi kunnissa

Liikunnan järjestämistä koskeva sääntely kunnassa

Keskeinen lainsäädäntö:

- Perustuslaki (731/1999)
- Kuntalaki (410/2015)
- **Liikuntalaki (390/2015)**
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki (612/2021)
 - Yleisen hyvinvoinnin seuraaminen

Muita säädöksiä, jotka vaikuttavat mm. toiminnan rahoitukseen:

- Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009
- Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä 550/2015

Muuta kunnassa huomioitavaa sääntelyä, esimerkiksi:

- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

Yhdyspinnalla mm.

- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)

Lainsäädännön ohella kunnan hallinnon järjestämistä ohjataan **kunnanvaltuuston hyväksymällä kuntakohtaisella hallintosäännöllä.**

Liikuntalain velvoittamat ydintehtävät:

- **Liikuntapalvelujen sekä terveyttä edistävän liikunnan järjestäminen eri kohderyhmille**
- **Kansalaistoiminnan tukeminen**
- **Liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpitäminen**
- **Asukkaiden kuuleminen liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä**
- **Asukkaiden liikunta-aktiivisuuden arvioiminen osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä**

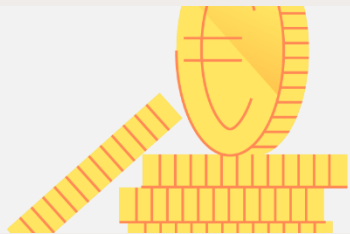
Fyysisen aktiivisuuden lisääminen

Sivistys	Elinkeino ja työllisyys	Kehittäjä ja kumppani	Elinympäristö	Hyvinvointi, osallisuus, yhteisö	Itsehallinto
liikkuva vaka, koulu ja opiskelu vapaa sivistystyö harrastaminen ja mielekäs vapaa-aika eri kuntalaisryhmät huomioivat liikuntapalvelut liikuntapaikat ja ulkoilun olosuhteet	työ- ja toimintakyky - pidemmät työurat liikunta kotoutumisen tukena veto- ja pitovoima urheilun, liikunnan ja ulkoilun työpaikat matkailu	yhteistyö yritysten, 3. sektorin ja 4. sektorin kanssa alustamainen toiminta fyysisen aktiivisuuden ja arkiliikkumisen edistämisessä	maankäyttö, kaavoitus ja kaupunki-suunnittelu kunnossapito julkinen liikenne luonnon virkistyskäyttö	kansalais-toiminnan tukeminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen sairauksien ja huono-osaisuuden ennaltaehkäisy	kunta työnantajana – henkilöstö-politiikka liikunnallisen elämäntavan strateginen kehittäminen
ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys – yhdenvertaisuus ja tasa-arvo					

Liikuntatoimen rahoitus kunnassa 2023

Valtion-
osuusperuste
12 €/asukas

Kunta käytti liikuntaan
ja ulkoiluun
(verotuloja) v. 2023

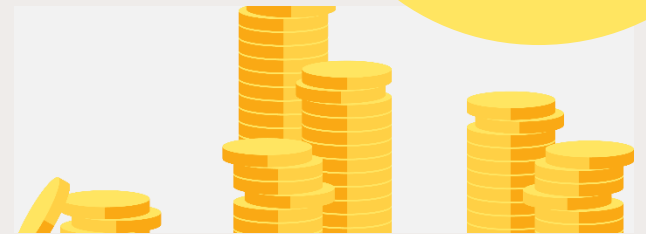
148€ / asukas
(=823M€)

n. 5%
koko
kunnan
kuluista

Kunta käytti
kokonaisuudessaan
liikuntaan ja ulkoiluun
v. 2023

177€ / asukas
(=984M€)

Valtionosuutta kunnat
saivat v. 2023

19,7 M€

Avustuksia kunnat
saivat v. 2023

9 M€

Ajankohtaisia teemoja

- Liikunnallisen elämäntavan edistäminen poikkihallinnollisena yhteistyönä – lisää liikettä ihmisten arkiympäristössä.
- Liikuntakäyttämisen polarisoituminen
- Liikuntapaikkoihin liittyvä korjausvelka
- Yhdyspinta ja yhteinen tekeminen hyvinvointialueen kanssa (mm. liikuntaneuvonta)
- Suomi liikkeelle –ohjelma
- Valtion rahoitusleikkaukset

Kiitos!

Elsa Mantere

Liikunnan ja nuorisoasioiden erityisasiantuntija

Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö, Kuntaliitto

+358 50 565 0306

elsa.mantere@kuntaliitto.fi

: Elsa Mantere

www.kuntaliitto.fi

Kirjasto- ja kulttuuritoiminta kunnissa

Vartteja vapaa-ajasta 21.3.2025

Johanna Selkee, erityisasiantuntija, Kuntaliitto

Kunnan tehtävät kulttuuritoiminnassa

Kunnan lakisääteiset tehtävät

- Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)

Lailla säädettyjä, ei lakisääteisiä tehtäviä

- Museolaki (314/2019)
- Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998)
- Laki esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020)
- Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)

Lisäksi

- Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009)
- Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009)

Mistä puhumme kun puhumme kirjastoista ja kulttuurista kunnissa?

Tavoitteita

- Taiteen ja kulttuurin kokeminen ja tekeminen
- Yhdenvertaiset mahdollisuudet kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen
- Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistäminen (kulttuurihyvinvointi)
- Paikallisen /alueellisen elinvoiman edistäminen

Palveluja

- Kirjasto
- Teatteri
- Orkesteri
- Museo
- Lastenkulttuurikeskus
- Kulttuuritalo/-keskus, muut tilat
- Kansalaisopisto
- Taiteen perusopetus
- Julkinen taide
- Tapahtumat ja festivaalit, kyläjuhlat, kaupunkitapahtumat

Tarkastelukulmia

- Käyttäjärühmät
- Toimipaikat ja tilat
- Digitaaliset palvelut
- Maksuttomuus
- Esteettömyys, saavutettavuus
- Moniammatillisuus
- Palveluketjut, yhdyspinnat

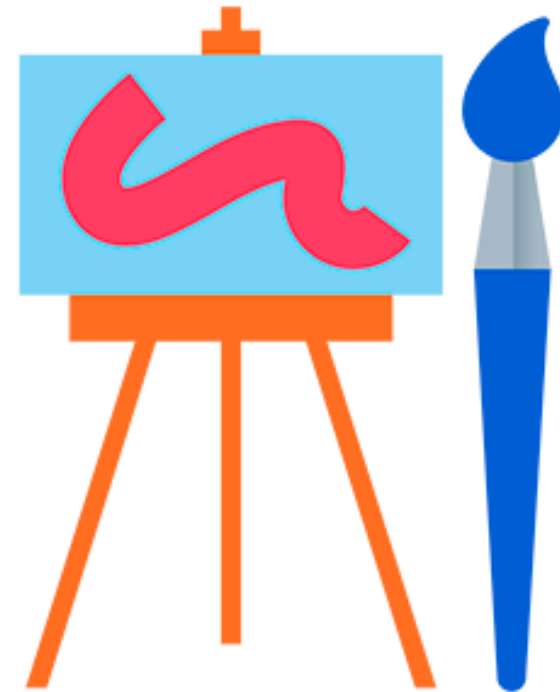
Keinoja

- Kuntastrategia
- Kulttuuristrategia
- Kulttuurikasvatussuunnitelma
- Vaikutusten ennakoarviointi (EVA)
- Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus
- Yhteistyö ja yhteistoiminta
- Kehittäminen
- Oma tuotanto, ostopalvelut, avustaminen
- Investoinnit

Ajankohtaista

- Taiteen perusopetusta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan.
- Kulttuuripoliittisen selonteko eduskunnassa: toimeenpanosuunnitelman valmistelu.
- Kevään kehysriihessä päätetään säästöistä.
- Tänä vuonna säästöjä valtionrahoitukseen valtionosuuksien ohella mm kulttuuritilojen sekä festivaalien avustuksiin.
- Alueellisten kehittämiskirjastojen toimintaa arvioitu (okm).
- Varautuminen ja valmiussuunnittelu puhuttaa kulttuurin kentällä.

Kiitos!

Johanna Selkee
Erityisasiantuntija, kirjasto ja Kulttuuri
p. 050 435 9420
Johanna.selkee@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

Vartteja vapaa-ajasta – Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE)

Sami Niemi, @namisiemi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa – Kuntaliiton määritelmä 2024

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on hyvinvointia ja terveyttä tukevaa ja edistävää **laaja-alaista yhteistyössä** tehtävää kuntien toimintaa, jossa **oman työn lisäksi hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista tukemassa asukkaiden hyvinvointia.**

Myös asukkailla on oma roolinsa hyvinvoinnin edellytysten hyödyntämisessä.

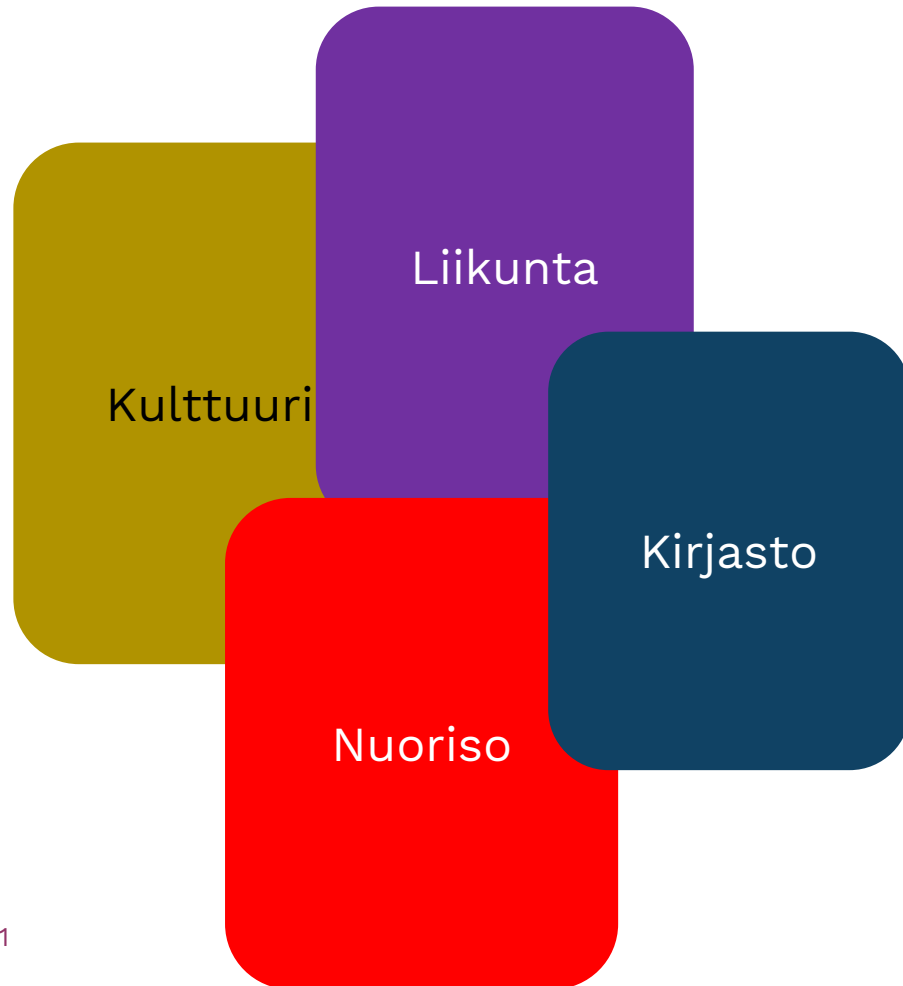
Laaja-alainen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimialarajat ylittävää yhteistä työtä.
- Yhteistyön tarpeiden ja yhteistyötahojen tunnistaminen eri hallinnonaloilla tärkeää – kaikkien vahvuudet ja osaaminen käyttöön
- Eri toimialoilla löydettävä oma roolinsa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä
- Voi myös olla oma kuntaa laajempaa kuntien välistä yhteistyötä tai vaatia kunnan omien rakenteiden ulkopuolisia toimijoita
- Hyvinvointialueet uusina yhteistyökumppaneina
- Kuntalaisten ja eri toimijoiden osallisuus tärkeää
- Paikalliset tarpeet vaihtelevat kunnittain – jopa asuinalueittain
- Kaikkea ei ole lainsäädännössä määritelty – kuntien omat mahdollisuudet toteuttaa hyte-työtä ovat laajoja

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kunnassa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vapaa-aika palveluissa

- Kokonaisuus hyvinvointia- ja terveyttä edistävää
- Muut toimijat monilta osin täydentää kunnan palveluita
- Pohjautuu kuntalaisten omaan aktiivisuuteen
- Eri ikäisten huomiointi ja tarpeet
- Yhteisöllisyyden näkökulma
- Elinkeinotoiminnan näkökulma
- Luonto- ja kulttuuriympäristöjen huomiointi

Kiitos. Tack.

Sami Niemi
Erityisasiantuntija
p. 358 50 5899 187
sami.niemi@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Muuta ajankohtaista

- **Kuntien hyvinvointiseminaari 20.5.2025:**
<https://www.kuntaliitto.fi/tapahtumat/2025/kuntien-hyvinvointiseminaari-2025-miten-hyodyntaa-markkinointia-ja-viestintaa>
- **Opas tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön:** [Kysymyksiä ja vastauksia kuntien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelusta | Kuntaliitto.fi](#)
- [Osallistujien Suomi –tilaisuus 29.4.2025 klo 11–13.30](#)

Osallistujien Suomi on pitkäaikainen kansallinen ohjelmakokonaisuus, jonka päätavoitteena on vähentää suomalaisten kokemaa yksinäisyyttä ja ulkopuolisuutta.

Kuntien kulttuuritilastot KULTTI

Vartteja vapaa-ajasta 21.3.2025

Tiina Pohjanen, projektipäällikkö

Kulttuurin kuntatietohanke KULTTI

- Hanke toimeenpanee opetus- ja kulttuuriministeriön Kuntaliitolle myöntämää valtakunnallista kuntien kulttuuritoiminnan kehittämistehtävää
 - Kehittämistehtävällä edistetään kuntien kulttuuritoimintaa kuvaavan tiedon kehittämistä kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2019) mukaisesti.
- Toteutetaan konsortioyhteistyössä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen kanssa
- Nykyinen jatkohanke 2024-2025
 - Aiempi hanke 2021-2023
- Yhtenäinen kuntien kulttuuritoimintaa kuvaava tietopalvelu, joka sisältää kuntien kulttuurin talous- ja toimintatietoja
 - Hyödynnetään muiden tilastotuottajien keräämää dataa
 - Osa tiedoista kerätään suoraan kunnista

Kultti on kokonaisuus eri tietolähteistä

Kulttuuritoimintakysely

- Vastaajina kunnat ja kaupungit
- Toteutetaan vuosittain
- Teemat
 - Tavoitteet ja johtaminen
 - Tarjonnan yleiskuva
 - Tarjonnan syventävät lukumäärätiedot
 - Tilat
- Kunnilta kerätään sellaisia tietoja, joita ei ole nykyisellään saatavissa muista tietolähteistä
 - Mahdollisimman vähäinen lisäkuormitus kunnille
- Kysely toteutetaan KULTTI-tiedonkeruuportaalissa

Muiden tilastotuottajien data

- Kustannusrakenne osa-alueittain
- Nettokäyttö-kustannukset / asukas

Lähde: Valtiokonttori

Kulttuuri- toiminnan talous

- Kirjastot, museot, teatterit, orkesterit: tarjonta ja käyttö
- Alueellinen saatavuus (kirjastot, museot, elokuvateatterit, teatterit)
- Taiteen ja kulttuurin harrastustoiminta

Lähde: Teatteritilastot, Museotilasto
Orkesteritilastot, Kirjastotilasto,
Kulttuuritilasto/Tilastokeskus, TEAviisari

Tarjonta, osallistuminen ja osallisuus

Tavoitteet ja johtaminen

- Prosenttiperiaate
- Kulttuuritoiminnasta vastaava lautakunta

Lähde: Kulttuurin TEAviisari

Taustatiedot kunnista

- Alue
- Asukasrakenne

Lähde: Tilastokeskus

Kultti-raportointialusta

- Raportointialusta on kaikkien vapaasti käytettävissä, se ei vaadi kirjautumista
- Toteutettu Power Bi-pohjaisena, löytyy [Kultin verkkosivuilta](#)
- Kuntakohtainen tieto
 - Mahdollista verrata kuntia keskenään
 - Maakunta, AVI-alue, kuntaryhmä ja kuntakokoluokka
- Valmiita kuvaajia osasta aineistosta
- Koko aineisto ladattavissa omalle koneelle

**KULTTI-kuntakysely
toteutetaan 12.5.-6.6.2025.
Ilmoittautukaa mukaan!**

Tuleva kuntakysely

- Toteutetaan 12.5.-6.6.2025 KULTTI-tiedonkeruuportaaliassa
- Avoin kutsu kohdennetaan niihin kuntiin, jotka eivät ole viime vuonna osallistuneet
 - Kutsussa pyydämme ilmoittamaan Kuntaliittoon yhteyshenkilön, jolle toimitetaan mm. vastaamiseen tarvittavat tunnukset
- Aiemmin osallistuneisiin kuntiin on oltu jo yhteydessä

Kiitos.

Tiina Pohjanen

Projektipäällikkö

Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö, Kuntaliitto

+358 50 463 5124

Tiina.Pohjanen@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

Tulevat Vartteja vapaa- ajasta -webinaarit

Tulevat webinaarit

- **Toukokuun teemana on talous.**

Perjantaina 16.5. kello 10-11.

Syksyn 2025 Vartteja vapaa-ajasta

- **Liikkuvien kunta-kilpailu sekä rasismin vastainen työ kunnissa**

Perjantaina 26.9.2025 kello 10-11.

- **Nuorisospesiali: Ajankohtaista kunnallisesta nuoristotyöstä sekä mitä TEAviisarit kertovat kuntien hyvinvointi- ja kulttuuri -palveluista?**

Perjantaina 28.11.2025 kello 10-11.

- **Lisätietoja:** Vartteja vapaa-ajasta – webinaarisarja kuntien vapaa-aikaan ja hyvinvointiin liittyvistä teemoista | Kuntaliitto.fi

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet